

اشاعه اطلاعات گزینشی (SDI) *

به نمایندگان مجلس شورای اسلامی

فشنین موسوی چلک/ کارشناس ارشد کتبداری و اطلاع‌رسانی

مقدمه

« انفجار اطلاعات » اصطلاحی است که به پدیده عینی افزایش روز افزون نتایج پژوهش‌های انجام شده اشاره دارد؛ افزایشی که زمینه‌های گوناگون اخبار سیاسی، قوانین و مقررات تجاری، افکار و ایده‌های جدید، پدیده‌های اجتماعی و... را شامل می‌شود. کنترل این یافته‌ها نیز تدریجاً از دست کتابداران سنتی خارج می‌گردد و دسترسی به آنها هر روز دشوارتر از پیش می‌نماید. راهکارهای سنتی کنترل اطلاعات، نیز، به تدریج عدم کارایی خویش را در عمل نشان داده است، چرا که در نظام‌های سنتی چنین خدماتی نیازمند شمار زیادی کتابشناس است. از سوی دیگر، نیازهای اطلاعاتی کاربران در دنیای متغیر امروز همواره دستخوش تنوع و گوناگونی است و این خود، نظام‌های کاری جدیدی را در گردآوری، سازماندهی و اشاعه و کنترل اطلاعات می‌طلبد. خدمات آگاهی رسانی جاری (Current Awareness) از روش‌های جدید کنترل و اشاعه اطلاعات روز آمد (up - to date) می‌باشد که از دستاوردهای انقلاب تکنولوژی اطلاعات است. به واسطه این نوع خدمات، در کل زمان صرف شده برای جستجوی اطلاعات، صرفه جویی بسیار زیادی به عمل می‌آید. اشاعه اطلاعات گزینشی از جمله روش‌های نوین خدمات آگاهی رسانی جاری است.

SDI چیست؟

اشاعه اطلاعات گزینشی یا گزیده را می‌توان چنین تعریف کرد: « تطبیق دستی یا ماشینی سیاهه توصیفگرهای استاندارد استخراج شده از عناوین مورد نظر و مورد علاقه افراد (شاخص نیاز)، با اطلاعات مندرج در مدارک روز آمد و آگاه کردن مخاطبان به شیوه‌های خاص ». تفاوت عمده SDI با سایر مدل‌های کاوش در بانک‌های اطلاعاتی و پاسخگویی به سوالات در این است که در روش‌های دیگر عمل تطبیق شاخص مورد نیاز با مدارک موجود به محض وصول درخواست صورت می‌گیرد، اما در SDI عمل تطبیق شاخص نیاز، با محتوای مدارک، به محض دریافت یک مدرک جدید آغاز می‌شود. اشاعه گزیده اطلاعات که شکل پیشرفته‌ای از خدمات آگاهی رسانی جاری است، در انتظار وصول درخواست‌های مکرر باقی نمی‌ماند، بلکه با یک بار اعلام نیاز و علاقه افراد به اطلاعات و تشکیل پرونده‌های پژوهشی (profile) به صورت خودکار با رسیدن مدرک جدید، عمل انتخاب و ارسال اطلاعات انجام می‌شود.

SDI و نمایندگان مجلس

مجالس قانونگذاری، نهادهایی هستند متشکل از

اسلام تحقیق می‌کند.

اما کتابخانه بر مبنای اولویت باید ابتدا به نمایندگان مجلس خدمات SDI ارائه دهد و در صورت امکان به اعضای دیگر.

فرآیند و مراحل SDI

۱. نیازسنجی (فرآیند شاخص): شرط لازم برای اجرای خدمات SDI، شناسایی اطلاعات مورد نیاز نمایندگان می‌باشد. این امر با توجه به تهیه پرسشنامه‌ای جهت نیازسنجی و اعلام موارد و موضوع‌های مورد توجه و علاقه صورت می‌گیرد. نماینده همیشه مجاز است موضوع‌هایی را به درخواست‌هایش بیفزاید یا حذف کند. این خصیصه از توانمندی‌های بسیار مهمی است که می‌تواند پشتیبانی اطلاعاتی را تضمین کند.

عملیات شاخص‌سازی با استخراج واژه‌های اصلی بر مبنای عبارات و موضوع‌های ارائه شده از سوی نمایندگان انجام می‌گیرد. که به نوعی نیاز و علاقه خود را در جهت آگاهی و دریافت اطلاعات اعلام کرده‌اند.

۲. انتخاب توصیفگرها:

برای جلوگیری از ریزش کاذب از اصطلاحنامه‌های موجود و متناسب با محتوای موضوع هر پروفایل به انتخاب توصیفگرهای مناسب اقدام می‌گردد (در صورت نیاز باید اصطلاحنامه تهیه گردد).

۳. انتخاب و گزینش مطالب مرتبط:

پس از این که توصیفگرها مشخص شدند، باید به انتخاب و گزینش مطالب مرتبط با پرونده‌های پژوهشی پرداخت، یا به عبارت دیگر، شاخص نیاز با محتوای مدارک روز آمد مطابقت داده شود و لازم است که برای این خدمات از پایگاه‌های اطلاعاتی مختلف استفاده گردد و این پایگاه‌ها روز آمد شوند.

۴. ارسال منابع اطلاعاتی:

پس از پیدا کردن منابع مورد نظر، چند روش برای ارسال مدارک وجود دارد که عبارتند از:

الف. اطلاع دهی حضوری

ب. اطلاع دهی تلفنی یا به وسیله فاکس

ج. آگاهی رسانی با پست

د. آگاهی رسانی با پست الکترونیکی (Email)

ه. تهیه بولتن‌های آگاهی رسانی.

و. تهیه نمایه‌ها و چکیده نامه‌ها

برنامه ریزی پروژه طراحی سیستم SDI

برای طراحی سیستم نرم‌افزاری، احتیاج به یک تیم کاری شامل افراد زیر می‌باشد:

۱. مسئول طراحی سیستم SDI (کتابدار کارشناسی ارشد با آشنایی کافی به سیستم‌های رایانه‌ای و شبکه و نیز مبانی و راهکارهای اشاعه اطلاعات).
۲. گروه برنامه نویس رایانه‌ای (مهندسی نرم‌افزار)
۳. متخصص زبان شناسی برای تحلیل‌های زبان شناختی

Selective Dissemination of Information

منابع و ماخذ

۱. جعفر بیگلر، موسی، SDI راه کار نوین در اشاعه اطلاعات. فصلنامه پیام کتابخانه دوره هفتم، شماره ۲ (تابستان ۱۳۷۶) ص ۳۰-۳۳.
۲. جعفر بیگلر، موسی، «طراحی یک سیستم فرضی اشاعه اطلاعات SDI» فصلنامه پیام کتابخانه، دوره هشتم، شماره ۲ (پاییز ۷۷)، ص ۱۶-۶.
۳. سلیک هیلمی، «بهره‌گیری از خدمات ماشینی و الکترونیکی در کتابخانه‌های مجالس قانونگذاری، ترجمه کاظم حافظیان رضوی، گزیده مقالات ایفلا (کوبا: ۱۳۷۴) - تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۴، ص ۹۲-۱۰۴.

نمایندگان مردم. در این نهاد کار تدوین و تصویب قوانین و مقررات اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جوامع، پس از بحث و مذاکره به انجام می‌رسد. اگر چه عقاید، مذاهب، باورها و طرفداری از دیدگاه‌های گوناگون و علایق و سلیقه‌های شخصی نقش مهم و انکارناپذیری در بحث‌ها و مذاکرات ایفا می‌نماید، اما هرگز نباید از نقش موثر اطلاعات در این راستا غافل بود.

از آن جایی که برآوردن نیاز اطلاعاتی تمام نمایندگان مجلس ضرورت دارد، داشتن مرکزی به منظور شناسایی، گردآوری، تجزیه و تحلیل و ذخیره و بازیابی اطلاعاتی، مورد تأیید اغلب نمایندگان است. ارائه خدمات SDI در کتابخانه مجلس، شرایطی را از نظر دستیابی به اطلاعات مورد نیاز فراهم می‌کند، که قبلاً هرگز وجود نداشته است.

از طریق خدمات SDI به نمایندگان، کتابخانه مجلس می‌تواند، آنها را قانع کند که برای عملکرد موثر مجلس و تأثیرگذاری بر تصمیمات در شرایط جدید و ارتباطات تنگاتنگ جوامع امروزی که از لحاظ ارتباطات پیشرفته است و کسب پشتیبانی و پیروزی آنها، وجودش غیر قابل انکار است. یکی از بارزترین مزایای خدمات اشاعه اطلاعات گزیده در کتابخانه مجلس، اطمینان خاطر است که نماینده مجلس از دسترسی داشتن به اطلاعات جامع و دقیق مورد نیازش در هر لحظه از زمان احساس می‌نماید.

یکی از موثرترین خدمات کتاب شناختی مجالس قانونگذاری، استفاده از خدمات SDI است که در آن با استفاده از کامپیوتر می‌توان اطلاعات مورد نیاز هر نماینده را برای او ارسال داشت.

ارائه خدمات SDI کتابخانه مجلس برای نمایندگان دارای مزایایی است که عبارتند از:

- با قرار گرفتن رسانه‌های جدید در دسترس نمایندگان، امکان دسترسی آسان به اطلاعات مورد نیاز آنها فراهم می‌شود.
- بدون افزایش چشمگیر هزینه‌ها (اگر چه منابع اطلاعاتی اضافه شده دارای ارزش فراوانی است) تعداد موضوع‌ها برای بازیابی اطلاعات افزایش می‌یابد.
- بهبود در رساندن سریع اطلاعات دقیق به نمایندگان و جامعه مخاطبین کتابخانه مجلس شورای اسلامی برای خدمات SDI

جامعه استفاده کننده از کتابخانه با توجه به اساسنامه کتابخانه مجلس عبارتند از:

- نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی و کارکنان و اعضای شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس خبرگان
- مسئولان وزارتخانه‌ها و نهادهای وابسته به دولت و قوه قضاییه
- پژوهشگران و دانشگاهیانی که در حوزه علوم انسانی به ویژه موضوعات حوزه تمدنی ایران و

۳
اسلام‌ناشنان